

„EDINOST“

izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torških, četrtkih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— „ „ „ 4.50 za pol leta . . . 6.— „ „ „ 9.— za vse leto . . . 12.— „ „ „ 18.—

Naročnino je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Oglasi se račune po tarifu v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu: ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, kor nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema **upravištvo** ulica Molino picolo št. 3, II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprte reklame cije se prosto poštnine.

Ob desetletnici.

XI. občni zbor moške podružnice družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu, v nedeljo dne 23. februarja 1896. ob 2. uri popoldne v prostorih sl. „Del. podp. društva“.

(Dalje.)

Zadnja leta se je običajno prirejala v tem ali onem gledišči velika veselica na korist družbi sv. Cirila in Metoda. Seveda je tudi odstopajoče načelnštvo imelo namen, ravnati se po tej pri nas že vkoreninjeni in vse hvale vredni navadi. Toda z jedne strani so tako veselico ovirale neugodne razmere, na pr. precejšnje število veselice, ki so se vsled velikonočnega potresa vršile v Trstu in okolici, dalje druge narodne slavnosti, ki smo jih obhajali l. 1895., in konečno tudi to, da gledišča nismo mogli dobiti na razpolago za pripraven čas. Z druge strani pa se je zopet povdarjalo, da so velike veselice na korist družbi sv. Cirila in Metoda sicer res bile vsekdar sijajne manifestacije tržaškega slovenskega življa, da so res vedno imele najkrajše uspeh, da pa gmotni dobiček nikdar ni bil v pravem razmerju z velikim trudom, z ogromnimi troški, in da je bil čisti dohodek leto za tetom manjši. Vsled tega je odstopajoče načelnštvo določilo, da podružnica leta 1895. na korist družbe sv. Cirila in Metoda priredi veselico v manjšem stilu, z malimi troški, tako, da bi od vsega dohodka za družbo ostal kar največji čisti dobiček. Veselica se je vršila dne 24. novembra 1895. v telovadnici „Tržaškega Sokola“ s sodelovanjem slav. „Slovanskega pevskega društva“ in tukajšnje vojaške godbe. Lahko rečemo, da se je ta prvi poskus z manjšo veselico povsem posrečil; da, celo to smelo trdimo, da bi bil njen uspeh ob ugodnih ali pa vsaj rednih razmerah dosegel uspeh katere si koli bodi večje veselice! Vreme je bilo skrajno nepovoljno — divjala je prav nenavadna burja —, in vendar je bil obisk, posebno od strani vrlega našega ženstva, nepričakovano mnogobrojen; spo-

red se je vkljub raznim zaprekam vršil točno, čistega dohodka pa je bilo 131 gld. 53 nč. Prisrčna hvala toraj požrtvovalnemu občinstvu in vsem sodelovalcem: „Tržaškemu Sokolu“, „Slovanskemu pevskega društvu“ in zvesti naši so-trudnici ženski podružnici.

Poglavitni del podružničnih dohodkov pa so darovi, ki se objavljajo v „Edinosti“; dosegli so leta 1895. lepo in visoko številko 768 gld. 60 nč. Izmed darovalcev naj omenjamo g. Pipana, veletrgovca v Londonu, ki je, ob smrti svoje matere podružnici naklonil 50 gld., in pa dičnega g. M. A. Lamurskega, ki je, brezplačno razdelivši vrlo svoje razpravo „Čuvajmo svoje prastarine“ med slovenske omikance, pozval vse čitatelje, naj položijo primeren dar na žrtvenik družbe sv. Cirila in Metoda. Bodi njima, kakor tudi vsem ostalim darovalcem najprisrčnejša hvala! Njih izdatna in krepka pomoč našo družbo navdaja vedno novim upom, vedno novim pogumom pri težavnem in trudopolnem delu. Prisrčna hvala pa tudi ugledni naši „Edinosti“, ki drage volje objavlja vse vesti, tičoe se moške podružnice. Iskreno hvalo prejmita konečno še sl. tržaška „Slovanska Čitalnica“ in sl. „Del. podp. društvo“, ki svoje prostore prepustčata za seje in občne zборе naše podružnice.

S tem smo končali prvi del današnjega poročila in gotovo smemo naglašati, da odstopajoče načelnštvo v tem oziru lahko ponosno gleda na plod svojega delovanja, kajti na darovih, udnini, Cirilo-Metodijskem daru in pri veselici je podružnica za družbo — ob deloma neugodnih razmerah — l. 1895. nabrala 1345 gld. 33 nč., torej svoto, ki daleč presega vse, in tudi najugodnejše dosedanje uspehe! —

II. Prehajaje k drugemu delu pa smemo minolo upravno leto tržaške moške podružnice z ozirom na družbine zavode pri sv. Jakobu brez dvoma šteti mej najživahnejša.

aa) O šolskem letu 1894-95 je voditelj

da si je začela mati misliti, kako prav je, ker je nocoj sprožila takšen pogovor. Zato je hlastno nadaljevala:

„Težavno je odpustčati v srčnih zadevah, ali ko bi ne bilo odpustljivosti na svetu —“

„Ne bilo bi tudi ljubezni“, jo je prehitela hčerka in obmolnila.

„Nikar vsega prečno. Odpusti Vilku, pozabi prošlost, in zopet se naseli mir v tvoje sree, vrne se ti prejšnje mladostno življenje.“

„Zaradi vas, mama, samo zaradi vas, če bi — prav lepo prosil.“

„Saj sem vedela, da si dobro dete, Milka.“

Potem sta ostavili delo ter šli počivat. Vdova je še dolgo potem mislila in snovala načrte...

V spodnjih prostorih so zaškrpala vrata. Kalčevi sti vedeli, da se je ondaj povrnil strije iz bližnjega trga.

Po Božiču je nekdo raztrosil po Rakitniku novico, da ste Kalčevi šivilji zadeli srečko, na katero jima gotovo izplačajo veliko, veliko tisočakov. V tem mnenju je ljudij še popolnoma utrčila vdova, ki je šla kmalu po novem letu v mesto.

„Oho, po denarje je šla“, so si šepetali.

„Tista rmenolasa deklica, ki je še sedaj na pol gospodična, bo še bogata. To se pravi sreča, kaj?“

V.

Vilko je končal pravdo za dedščino svoje po-

g. M. Kamušič izdal posebno tiskano poročilo. Vpisani so bili v osnovno petrazredno šolo 304 otroci, katere je poučevalo pet učnih moči, in to

Razred	Dečkov	Deklic	Skupaj	Učna moč
I.	38	38	76	gd. J. Delkin
II.	40	28	68	gd. A. Reichmann
III.	44	16	60	g. A. Godina
IV.	42	17	59	g. M. Kamušič
V.	28	13	41	g. M. Pretnar

Skupaj 192 112 304

Veronauk je poučeval do marcija preč. g. I. Koruza, od meseca maja pa preč. gosp. R. Valensitz, duhovna pomočnika pri sv. Jakobu.

V otroškem vrtu pri sv. Jakobu — vrtnarica gdična I. Mikota — pa je bilo vpisanih 60 otrok.

Izmed šolskih slavnostij naj omenimo samo god sv. Cirila in Metoda, katerega je naša šolska mladina praznovala s sv. mašo v župni cerkvi sv. Jakoba; po maši je načelnštvo ženske podružnice mladino pogostilo sladčicami in malinovcem. Šolsko leto se je sklenilo dne 13. julija 1895. s sv. mašo; dne 14. julija pa je učiteljstvo na zavodnem vrtu priredilo primerno šolsko veselico, pri kateri je občinstvo zložilo za družbo blizo 50 gld.

bb) Z začetkom šolskega leta 1895-96 pa je družbino vodstvo na šoli pri sv. Jakobu deloma izvršilo premeno v učiteljskem in vzgojevalnem osebju, katero je nameravalo že dlje časa ter je na svoj šentjakovski zavod pozvalo šolske sestre iz Maribora. Namen družbinega vodstva je bil, dotedanjo mešano petrazrednico deliti v dva zavoda.

a) v štirirazrednico z mešanim I. in II. ter samo dekliškim III. in IV. razredom pod vodstvom šolskih sester, od katerih bi na tem zavodu poučevali dve skupno s prejšnjima učiteljicama, in

b) v deško dvorazrednico s III. in IV. razredom pod vodstvom voditelja g. M. Kamušiča. Peti razred in otroški vrt pa naj bi se opustila radi pomanjkanja prostora. Toda število otrok, ki

kojne soproge, a vspeh ni bil zanj posebno ugoden. Sodišče je odločilo v tem posebnem slučaju polovico Elvirine dote njegovima otrokoma Vilčku in Elviri, drugo polovico mora vrniti upnikom. Ni se rad udal; toda ogromni troški, katere je požrla pravda, skrb za otroka in skrb za lastno prihodnost je odločevala, da ni nadaljeval tožbe. Polovico premoženja bo res treba prodati, in na ostalo vknjižiti otroka, on pa ostane gospodar do Vilčkove polnoletnosti; in potem? — Niso bile vesele one misli, ki so se snovale v Vilkovi glavi po besedah: in potem?

Nazadnje je sklenil udati se v neizprosno usodo ter živeti za svoja otroka. Rekel je sam sebi: „Nekoliko pametneje, pojde pa vendar.“

Tiste dni po novem letu se je vreme zjužilo. Vilko je napregel pred sani par iskrih vramcev in zdrčal z otrokoma na nekoliko daljši sprehod. Prebolel je izgubo s pravdo, bolešno ženo mu je vzel Bog i jedina zabava mu je bila to, da je kaj pametnega ukrenil doma ter se zabaval z otrokoma. Ta sta komaj čakala, da jima oče izpolni dano obljubo o vožnji na saneh, ko tako lepo bingljajo krabuljci, sani pa tako prijetno drče po snegu. Vilček in Elvira sta zahtevala, da mora biti ta vožnja daleč, daleč...

(Dalje prihodnjič.)

PODLISTEK.

11

Zaradi imetja.

Novela. Spisal Dobrávec.

(Dalje.)

„Kaj bi ti dala, ljubo moje dete, da bi bila ti zopet vesela in zadovoljna?“, je spregovorila mati, dasi ni bilo s prejšnjim pomenkom v posebno tesni zvezi.

„Mama, ne zamerite, to je že tako vprašanje, kakor če bi rekli: kaj ti dam, da bodeš zopet tako kakor ona leta, ko si še obiskovala s tovaršicami samostansko šolo?“

„Nisem mislila tako. Bilo bi preveč in ne-spametno. Ali nada, da sedaj opustiš tugo in svoji mladosti neprimerno resnobo, ta nada ni preveč.“

„Verjamem“. Toda kaj, ko bi se stvar zasukala še na dobro?“

„Kako mislite?“, prašala je deklica in uprla v mater velike modre oči.

„Če bi te Vilko prosil oproščenja!“

„On! sedanjí graščak in zakonski mož, pa bi se menil za-me; neumnica, ki sem mu kedaj verjela!“

„Nemogoče ni; pomisli: Vilko je vdovec.“

„Vdovec? Škoda otročičev, ki dobe tako mladi mačeho!“

Milka je govorila zadnje besede tako sočutno,

so se vpisali v tekoče šolsko leto, je jasno kazalo, da bi taka razdelitev ne bila umestna, kajti mešani I. razred bi bil štel 97 otrok, II. 83, samo dekliški III. pa 22 in IV. 27, deški III. 40 in IV. 79. K temu pa je treba povdarjati, da je V. razred na našem zavodu pri sv. Jakobu silno važen in potreben, posebno za dečke. Še-le v V. razredu je mogoče z nemščino napredovati toliko, da zadošča onim dečkom, ki prestopijo k trgovini ali k obrti, kakor tudi onim, ki hočejo svoje uke nadaljevati na srednjih ali pa drugih nemških šolah. Zato je družbino vodstvo opustilo svoj prvotni namen ter je dotedanjo skupno mešano petrazrednico razdelilo v dva samostojna zavoda, v deško petrazrednico in v dekliško dvorazrednico; otroški vrt pri sv. Jakobu pa se je res zaključil. Število vpisanih otrok, njih razdelitev po posameznih razredih in učne moči naj kažeta sledeča spregleda:

Deška petrazrednica.

(Voditelj g. M. Kamušič.)

I. razred	65 dečkov,	učiteljica gd. J. Delkin;
II. "	43 "	" gd. A. Reichmann;
III. "	40 "	učitelj g. M. Pretnar;
IV. "	48 "	" g. A. Godina;
V. "	31 "	" g. M. Kamušič.

Skupaj 227 dečkov.

V I. in II. razredu je pouk začasno poludnevni, ker nam neostajaje jedne sobe; II razred hodi v šolo dopoldne, I. pa popoldne.

Dekliška dvorazrednica.

(Voditeljica č. sestra-prednica M. Raf. Kovačič.)

I. razred, 1. oddelek	32 deklic	} sestra M. Metodija Kališek;
" " 2. "	40 "	
II. razred, 1. oddelek	22 deklic	} sestra M. Rafaela Kovačič.
" " 2. "	20 "	
" " 3. "	7 "	

Skupaj 121 deklic.

Ženska ročna dela poučuje sestra M. Gabrijele Plohi.

(Dalje prih.)

Volilna preosnova.

Govor državnega posl. dr. Andreja Ferjančiča v seji poslanske zbornice dne 20. febr. 1896. (Konec.)

Volilno pravo deženih zborov samo bi se moralo še-le, in sicer temeljito preosnovati, predno bi si mogli mi Slovenci žele, da bi deželni zbori pošiljali v državni zbor. S tem pa nisem hotel reči, da sem proti temu avtonomistiškemu načelu.

Rekel sem, da mi Slovenci se svojega stališča ne moremo biti zadovoljni s to predlogo in sicer zato ne, ker k stari krivici dosedanjega volilnega reda pridodaja še novo krivico. Par besed bode zadoščalo, da dokažem to.

Kronovina Štirskaja ima sedaj 23 državnih poslancev; od teh so 3 Slovenci ter jih ostaja nemškemu plemenu 20. Prebivalstvo v deželi pa je v razmerju: 800000 Nemcev proti 400000 Slovencev. Sedaj pa naj dobi Štirskaja 4 poslance; razvrščenje volilnih okrajev je urejeno tako, da zopet nemška stran dobi tri in slovenska jednega.

V bodoč bi imeli torej Nemci 23 poslancev, Slovenci pa k večjemu 4. Le jednega poslanca manjka na nemški strani, pa bi bilo razmerje poslancev 6:1, prebivalstva pa 2:1. H krivici torej, ki jo trpimo sedaj, si vendar ne moremo žele, da bi nove krivice.

Še bolj kričeče je razmerje na Koroškem. Med devetimi poslanci kronovine Koroške ni nijednega samega Slovenca, dasi je tam slovenska skoro tretjina prebivalstva. K tem devetim poslancem za kronovino Koroško naj bi se pridružil še jeden poslanec. Mi nimamo ni najmanj nade, da bi tega desetega poslanca dobili naši sonarodnjaki. Dežela Koroška bode imela toraj v bodoče 10 poslancev in med temi desetimi poslanci ne bode zopet nijeden sam Slovenec. Tudi tu se nam toraj godi krivica in po odobrenju te predloge postala bi stara krivica še bolj kričeča.

V Trstu priraste italijanskemu prebivalstvu gotovo še jeden mandat. In celó v kronovini Kranjski sami — in to bode najboljši v oči na tej stvari — menili so, da jim bode zadoščal jeden poslanec, vzlic temu, da

ima Kranjska toliko število prebivalstva, da bi jej morala po istem prirasti dva poslance. Kranjska se svojimi 500000 prebivalci dobi le jednega poslanca, dasi je rečeno, da povprečno 350.000 prebivalcev morajo dobiti jednega poslanca in nadaljnih 150.000 pa še jednega. To je tudi tako povsodi, izvzemši one kronovine, ki dobe po jednega poslanca ne gledé na število prebivalstva. Mi se toraj spodtikamo na tem, da druge kronovine z manjim številom prebivalstva dobe ravno toliko ali celó več poslancev. To vznjua na naši strani nezaupanje.

No, poreče se nam, da smo bogato obdarovani v kronovini Gorica-Gradiška, ker nam tam gotovo priraste jeden poslanec. Dá, mogoče, da oni dve tretjini slov. prebivalstva v kronovini Gorica in Gradiška izvoliti jednega slov. poslanca. Predpostavljam tudi kaj takega. Toda, kako je sedaj? To je čisto obnormalno razmerje, ki je je ustanovila sedaj volilna geometrija na Goriškem. Opozoriti hočem na to, ker o tem še ni bilo govora v tej visoki zbornici. Gorica voli dva zastopnika kmečkih občin. Tam so štiri okrajna glavarstva. Jedno okrajno glavarstvo voli jednega poslanca in ostala tri okrajna glavarstva volijo drugega poslanca. Ono okrajno glavarstvo, ki voli jednega poslanca, ima okroglo 60000 prebivalcev. Ona tri okrajna glavarstva, ki volijo onega drugega poslanca, imajo pa prebivalcev 180.000. (Čujte!) Prvi poslanec je gotovo Italijan, drugi, ki pripada naši strani, pa Slovenec.

Le ta jedini poslanec nam je gotov v Gorici, sicer noben drugi. Dosedaj je hotela dobrotna noda, da imamo dva poslance. Najloža stvar pa bi bila, da bi, ko se že pripravljamo na premembo volilnega reda, ublažili kričečo volilno geometrijo ter določili, da bi na Goriškem dve okrajni glavarstvi volili jednega poslanca, drugi dve pa zopet jednega poslanca. Ako bi okrajno glavarstvo sežansko pridružili Gradiški, potem bi ti dve okrajni glavarstvi še vedno ne imeli onega števila prebivalstva, imeli bi 80.000, kakor oni drugi slovenski volilni okraj, ki bi imel 97.000 prebivalcev.

Dosedaj nismo silili na splošno premembo volilnega prava, pač pa smo tožili o krivici volilnega reda in razvrščenju volilnih okrajev, ter smo stavili predlogov, ki jih ima še pred seboj odsek za volilno preosnovo, in o katerih zahtevamo, da pridejo v posvetovanje in do rešenja.

Stavili smo predlog, da bi se za Koroško določila pravična, narodne odnose vsaj nekoliko poštevala razdelitev volilnih okrajev, da bi bil tako zagotovljen vsaj jeden zastopnik našim sonarodnjakom, blizo tretjini prebivalstva v deželi. Za Štirsko smo zahtevali, da se naša mesta in trgi vsprejmo v kurijo mest. Zahtevali smo, da naj trgovinska zbornica v Ljubljani voli jednega poslanca, kakor ga voli ona v Koroški.

Zaključuj izjavljam: Teško da bi naši glasovi uplivali na usodo te predloge; ali mi bomo glasovali po svoji vesti in na korist našega naroda. Tej predlogi pritrdimo le tedaj, ako pride ista spremenjena iz posvetovanj in ako se bodo zajedno upoštevali naši predlogi, predloženi zajedno odseku za volilno preosnovo. Po tem določimo končno svoje stališče nasproti vladni predlogi. (Pohvala).

DOPISI.

Iz okraja Koperskega, dne 24. febr. 1896. (Izv. dopis.)

„Sloga jači, nesloga tlači“.

Mnogo nasprotnikov imamo pri nas v vsacem pogledu, a navzlic vsemu temu si pa še sami sebi nasprotujemo, ter podiramo tako, kar so sezidali drugi. Žalostne dokaze temu vidimo zlasti pri volitvah. Vsakdo bi bil rad voljen, a ne pomisli, je-li sposoben za to, ali ne. To so nam pokazale občinske volitve v Dekaniji in v Dolini, volitve v cestni odbor za okraj Koperski i. dr. Ni torej dovolj, da nas zatirajo naši narodni nasprotniki, zatiramo se še sami. Lahko se nam v pest smejejo nenašinci, ko vidijo med nami ta nesrečni bratomorni boj. Nikjer ne vidimo miru med nami, kaj pa še bratske ljubezni in sloge! Na Kranjskem je

toli nesrečnega prepira, na Goriškem istotako, če ne še hujše, kajti od tam izvira mnogo istega in sedaj še pri nas se hoče širiti ista kuga. Ali nam, in z nami vred tudi narodu našemu, ta kaj koristi? O ti nesrečna slovanska nesloga! Bratje! otrsimo raz sebe grdo sovraštvo, posezimo si v roke in prisezimo si zvestobo ter pogumno in složno pojdemo v boj, kajti le tako si moramo biti svesti zmage povsodi. Na oni nesrečni „jaz“ pozabimo popolnoma, ter ob vsaki priliki volimo na višje mesto najsposobnejšega moža v naši sredi.

Ali ni to grdo, da se tako ravnamo in kvasamo? Poglejmo n. pr. v Dolinsko županijo. Tam se godi sledeče: Jedna stranka hvali svojega kandidata ter njegova dela in zasluge, nasprotnike svoje pa blati in grdi, druga dela zopet v istem smislu toda še hujše itd. Jedni hočejo imeti na čelu tega, drugi onega, tretjim se vsiljuje zopet kdo drugi, četrtim zopet drugi, petim Bog ve kdo še. Zdi se mi, da delajo menda prav po ameriški sestavi. Kraševci pravijo n. pr., da želé imeti svojo županijo; Borštani, Boljuncani i. dr. se hoté odcipiti od dolinske itd. Ali ni to dovolj žalostno in škodljivo? — V dopisih iz „Brega“ in pa še posebno s „Krasa“ je opaziti mnogo neslanega napolcevanja, mnogo neosnovane domišljije. Žalostno, a žalibog resnično. Ali hočemo še tako naprej tirati v propast sami sebe? „Ne“, bodi odločni odgovor. V prihodnosti delajmo povsem edino — složno, ker le tako se moremo nadejati dobrih uspehov. Vedno, posebno pa še sedaj v postnem času — ko je čas premišljevanja in pokore — premišljajmo in premisljmo našo skoraj povsem nesrečno preteklost in prepričan sem, da bomo v prihodnosti popolnoma drugače delali v korist našo in naroda našega.

Dekanci so res pametnejši, ker tam dela vsaka stranka zase, med seboj se ne napadajo ter svojih napak ne obešajo na veliki zvon. Žalostni odnosi so pa v resnici tudi pri dekanskem občinskem stolu.

Kakor je znano, namerava se graditi železniška proga Trst-Poreč. Strokovnjaki imajo tudi že z davno stvar v rokah. Prošnje in nasvete vlagati je čas do 1. aprila. Dragi rojaki, Brežani in drugi! Podvizajte se pri tem in storite v to potrebne korake, kajti železnica ne bode v nobenem oziru škodila, temveč le koristila. Ona pospešuje trgovino in promet, dela tesno zvezo med raznimi kraji in mesti, občevanje in prevažanje je povsod lažje, hitreje in tudi gotovo ceneje. Da bita proga škodila prodaji „Brežanke“, je povsem nezmislno, kajti kakor dosedaj, tako tudi potem bodo kupci gledali na kvaliteto vina, in dobro blago se samo hvali. Ker sem pa že slučajno prišel na gospodarsko vprašanje, dovolite mi, da še o tem spregovorim nekoliko.

Trtna uš, kakor povsod drugod, tako tudi v Bregu, žuga pokončati sedanje trte in to za sedaj v nekih krajih več, v drugih manj. Primerani bomo si pomagati z ameriški trtami. Precej pri tem moram opaziti sledeče: Ameriške odporne podloge (riparija, — rupestris) naročite pri zanesljivih strankah, ne pa od raznih ljudi, ki jih ponujajo okrog, ker ne zadostuje le, da je trta ameriška, ampak biti mora filokseri popolnoma odporna. Opozoriti moram tukaj naše vinogradnike na neki opomin, kojega je razposlalo te dni županijam okrajno glavarstvo kopersko. Cepiče jemljimo iz dobrih domačih trt, katerih se še precej nahaja pri nas; ako bi pa trebalo, preskrbimo si tudi ptujih trtnih plemen, a med temi takih, koje bodo boljšale naše vinarstvo ter višale slavo „brežanke“. Slaba trtna plemena, katerih se pri nas tudi nekaj nahaja, je pa opustiti popolnoma, ker ona kazé vino, ne pa boljšajo. Načelo nam mora biti: „Sadimo malo trtnih plemen ali sort, a med temi same take, ki obilno rode a dajejo poleg tega tudi prav dobro vino“. V Bregu so bila že od nekdanj dobra trtna plemena in pridelovala se je še boljša brežanka nego sedaj, kajti še naš neumrljivi in nepozabni Vodnik je pel o nji:

Živila mat' brežanka,

Da nam nikol' ne zmanjka!

Da se pa dandanes nahaja tudi mnogo slabih trt in je dobrih mnogo manj nego nekdanj, je temu mnogo kriva grozdna plesnoba (Oidium) in to na dva načina: 1. ker je najprej pokončala ravno najboljše trte, 2. ker so vinogradniki rezali ključe ali rezanice (kolči) takih trt, ki so imele

še kaj rašče; te so pa bile ravno po vrsti slabe. Tudi teh domačih kolči ni bilo dovolj, zato so dobivali iste s Krasa in iz Brkin, kjer pa ni baš finih trtnih plemen (zlasti v Brkinih ne). Na ta način tedaj so ginile dobre trte, slabe se pa razmnoževale. Sedaj pa, dragi rojaki, je čas, da si polagoma z dobrimi plemeni zboljšujemo svoje vinarstvo. Nadejam se, da nam pojasni koji strokovnjak, katera plemena nam je pomnoževati. Sicer pa opozarjam na 3. št. lanskega in letošnjega „Kmetovalca“, potem pa tudi na knjigo „Trtna uš in trtoreja“, koje dobite za 45 novč. pri g. D. Hribarju v Celju.

Torej dragi rojaki:

V roke si posezimo,
Dokler je še čas,
Zvestobo prisezimo,
Nikdo ne zmaga nas.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 24. februarja. 1896.

Le podtikati nikar! V „Primorskem listu“ čitamo: „Slovanskemu Svetu“ in „Edinosti“ se pa srce širi od veselja, da se je Bolgarija izročila ruskemustrijcu.“ Ker je to, kar nam je tu podtaknil „Primorski list“ v svoji že zdavnoznani ljubeznivosti in slavnostni — objektivnosti, sicer podobno denunciaciji kakor jajce jajcu, in ker je denunciacija najgrša stvar na svetu, smeli bi se po vsej pravici zopet razjeziti nad našimi goriškimi prijatelji. Ali nočemo se jeziti, ker imamo tudi o teh gospodih toliko dobrega menenja, da nas vendar niso hoteli denuncirati na vzgoraj, ampak le podtakniti so nam hoteli malo krpico pred slovenskim svetom — morda celo s plemenitim namenom, da zopet enkrat posebno naglasijo in pokažejo slovenskemu ljudstvu potrebo — „Primorskega lista“.

Jezimo se ne, vendar hočemo spregovoriti dobrohotno besedo sebi v zadoščenje, gospodom pa v posvarilo; kajti vedo naj gospodje, da tudi neosnovano podtikanje ni baš posebno časten posel.

Očitane o „ruskem strijcu“ je pač nekdanj imelo čarodejno moč, da je celo moglo uničiti onega, kogar so hoteli uničiti. Dandanes pa je to očitanje postalo toli neslano, da je ne pošteva več niti najhujši nasprotniki Rusije v državi naši — kolikor jih je namreč poštenih in pametnih. Dandanes poslušamo torej hladne duše taka očitaneja.

Ne z namenom torej, da bi se hoteli braniti polemizuje s „Primorskim listom“, ampak z jednim tem namenom, da slovenskemu ljudstvu še enkrat pojasnimo svoje in vsacega razsodnega Avstrijca stališče glede na bolgarsko vprašanje in na položnje vsega bolgarskega poluotoka, spomnili smo tu — podtikanje „Primorskega lista“.

K stvari torej!

Kdor je pazno in z dobro voljo čital naše izjave o najnovejših dogodkih na Bolgarskem, spominjal se bode gotovo, da smo takoj potem, ko je princ Ferdinand, vrnivši se iz Rima, proglasil svoj sklep glede prestopa malega princa Borisa k proslavni veri, rekli jasno in odločno, da ta korak prinčev sodimo z dvojnega stališča: z verskega in se stališča velike evropske politike. Rekli smo, da kakor katoliki moramo najodločneje obsojati korak princa Ferdinanda, da glavni katoliške Cerkve ni mogel dati istemu drugemu odgovora, nego ga je dal v istini. Rekli smo nadalje, da je Ferdinand globoko užalil svojo soprogo v nje verskem čutstvom, da je užalil vso svojo eminentno katoliško in slavno rodbino s tem, da je prelomil besedo glede verske vzgoje svojih otrok, dano prejasnemu očetu svoje soproge. Rekli smo slednjič, da je Ferdinand, morda za vedno, uničil svojo rodbinsko srečo.

Vse to smo rekli jasno in odločno — z verskega stališča.

S političkega stališča pa smo morali naglasiti, kar nam pripovedujejo in zatrjajo naga dejstva in dogodki, ki so se vršili pred našimi očmi od osvobojevalne vojske v l. 1877. pa do danes. Vestni časnikar, ki hoče res poučevati ljudstvo o dogodkih, mora govoriti resnico in ne sme potajevati dejstev. Na podlagi dogodkov in dejstev smo torej rekli, da prestop princa Bo-

risa k pravoslavni veri znači popolno zmago ruske diplomacije nad nje nasprotniki. Tega nismo naglašali samo mi, ampak naglašalo je vseobče časopisje evropsko. In iz dogodkov in dejstev smo izvajali vsakomur jasno posledico, da usode balkanskih narodov ni možno določevati brez sodelovanja Rusije. Ali naj pripovedujemo še enkrat, kakih sredstev se je posluževal krvnik Stambulov, da bi v Bolgarski utrdil protislovanski zistem? Ali naj pripovedujemo, kako so tega zares visoko nadarjenega državnika podpirali mnogoštevilni in mogočni nasprotniki Rusije po vsej Evropi? Ali naj pripovedujemo, kako je Rusija prezirljivo in hladne duše gledala na silne napore te silne koalicije? In kakov je bil konečni izid tega orjaškega boja med naravnim vplivom Rusije in na krvno sorodstvo oprtim čutstvom balkanskih narodov najedni ter silnimi naporu Rusiji nasprotne koalicije na drugi strani? Kakov je bil ta izid? Stambulov je storil sramoten konec, narod je proklinjal istega ob odprtem grobu, ves protiruski zistem se je porušil kar čez noč in ves ta velikanski in bliskovo naglico izvršivši se preobrat kronan je po prestopu princa Borisa k pravoslavju.

To so dejstva, to so činjenice, gospoda slavni! Ali smo krivi mi, da so dejstva taka? Ako pa so taka, opisovati jih mora vestni časnikar kakor taka. Drugo vprašanje je, da-li ni bila Ferdinandu dolžnost, odpovedati se rajše prestolu, nego grešiti proti lastni veri? To bi bil moral storiti kakor veren katoličan. Ali kakor hitro je v njem — žalostno je to, ali dejstvo je dejstvo — zmagala skrb za prestol nad katolikom, princ Ferdinand ni mogel storiti drugače. To smo beležili mi in nič drugega.

Kar pa se dostaje želje naše, da bi Avstrija nastopila drugo smér v svoji vnanji politiki, smér, ki bi se ne kržala s poti Rusije na Balkanu, izrekli smo to željo kakor Slovani in Avstrijci. Kdor pošteno misli z našo Avstrijo, mora le obžalovati in obsojati madjarski vpliv na našo vnanjo politiko, oni vpliv, ki je iskal zaveznikov v ljudeh à la Stambulov in Milan in pa v protinarodni politiki. Temu vplivu se imamo zahvaliti, da je tako rapidno jel pojemati naš vpliv na Balkanu. Gorje Avstriji in slabo tudi za katoličanstvo na Balkanu, ako bi se hotela vzdrževati le z borbo proti narodom.

Povedati smemo torej svoje globoko uverjenje in tega svojega uverjenja ne bomo prikrivali nikdar: da vpliv Rusije sloni na najzanesliviši in neporušni podlagi — na simpatijah krvnega sorodstva; in ker so te simpatije in ta vpliv neporušni, imamo pouk na dlani za naše državnike: kdor bi hotel gaziti te simpatije, temu je neizogiben popolen — fiasco. Ta pouk so nam podali neizprosno doslednostjo in železno logiko tudi najnovejši dogodki na Bolgarskem.

Kakor Slovani in Avstrijci pa moramo želeti, da si naši državniki zabeležijo ta pouk, da vendar enkrat opusté na Balkanu politiko samovarjanja in fikej ter zasnujejo politiko — vsehov. To bode na korist državi, nam Slovanom in tudi onemu — ugledu katoličanstva, neizogibno potrebnemu za izpolnjenje najpristrčniše želje sedanjega presvetljenega glavarja Cerkve katoliške: za združenje Cerkve. Pot do tega velikega cilja pa vodi po livadah ljubezni in bratoljubja in ne po pratinjah samega — zabavljanja.

Z „ruskim strijcem“ pa nas blagovolite pustiti pri miru za bodočnost — kajti tudi podtikanje niso častna za nikogar.

Državni zbor. Včeraj je imela gosposka zbornica svojo sejo. Zakonske načrte o preskrbljevanju vdov in sirot častnikov in moštva, o gosposkih in pridobitvenih zadrugah ter vladno predlogo o uvedanju zemljiških knjig na Tirolskem izročili so dotičnim odsekom.

V poslanski zbornici so nadaljevali razpravo o proračunu naučnega ministerstva. Tekom razprave je prijavil naučni minister Gautsch, da zajedno z zakonskimi načrti za uravnave plač državnim učiteljem predloži tudi zakonski načrt o kongrui katoliških duhovnikov. Zakon o uravnavi plač uradnikov na vseučiliščih in učnih knjižnicah vsprejel se je v drugem in tretjem branju.

Poslanska zbornica ogerska je vsprejela predlogo za izloženje krone sv. Štefana in drugih

znakov kronanja za dōbo milenijske slavnosti. Zajedno je sklenila odposlati kvotno deputacijo. Tej se bode namreč pogajati z našo deputacijo o prispevkih obeh državnih polovic za skupne zadeve. Tu bode torej boj o razmerju 70:30. Dal Bog, da bi imela naša deputacija ne le dobre volje, ampak tudi dovolj odločnosti, da doseže pravično premembo tega kriččega razmerja.

Italija v Afriki. Včeraj iz Rima došlo poročilo zatrjuje, da je italijanska vlada znala že pred nekaterimi dnevi, da se derviši pripravljajo na napad utrdbe Kasala, toda ista vlada te vesti ni hotela objaviti, da ne bi še bolj razburila ljudstva. To poročilo sedaj potrjuje službeno z dodatkom, da so se res italijanske čete že spoprijele s četami dervišev, toda to da so bile praske brez vsakega pomena. Pojavlja se bojazen, da utegnejo sedaj sovražniki, katerim se pridružijo derviši, popolnoma obkoliti Baratierjevo vojsko.

Kljubu „neomejenemu zaupanju“, ki je je bila izrekla nedavno Crispijeva vlada Baratierju, došla je gospoda vendar do osvedočenja, da je treba na čelu italijanske vojske v Eritreji moža, ki ima nekoliko več eneržije — in pa menda tudi več strategijskega znanja — nego slavni, „zmagoviti“ Baratieri. Zaradi tega pošljejo v Afriko generala Pellouxa, bivšega vojnega ministra, kakor vrhovnega poveljnika italijanske vojske v Eritreji. Kako se izvije ta mož iz zagate, o tem nas pouči bodočnost.

Ustaja na otoku Kuba. Vladni krogi španjski se nadejajo, da se jim posreči v enem letu popolnoma udušiti ustaje. Mi ne vemo sicer, ali se je to zatrjevanje porodilo res iz uverjenja, ali pa le iz želje; pripoznati pa vendar moramo, da so Španjci bolj previdni in trezni se svojimi poročili o dogodkih na Kubi, nego pa so Italijani se svojimi „zmagami“ v Eritreji! Gledé šarlatanstva Italijani vsakako nadkrikujejo Španjce. Poslednji so na boljem.

Različne vesti.

Nj. Velikanstva cesar in cesarica na Francozem. Iz Mentone brzojavljajo včerajšnjega dne: Nj. Vel. cesar Fran Josip dospel je ob 10^{1/2} uri predp. s posebnim vlakom semkaj. Cesar je najpristrčniše pozdravil pričakujočo Ga cesarico. Velikanstvu odpeljali sti se v Cap St. Martin, kjer ju je množica zbranega ljudstva pozdravljala najpoštliviši. — Cesarska jahta „Miramar“ odplula je včeraj iz tukajšnjega pristanišča v Genovo, kjer se ukrca naša cesarica v Krk.

Poziv na redni občni zbor, ki bode dne 1. marca t. l. ob 8. uri pop. v prostorih „Slovanske čitalnice“ (Via S. Francesco N. 2, I. nad.) Dnevni red: 1. Nagovor prvomestnice. 2. Poročilo tajništva o delovanju podružnice l. 1895. 3. Poročilo blagajništva. 4. Volitev novega načelnštva. — Častite družabnice vabi, da se vdeleže v obilnem številu tega zbora. Načelnštvo

ženske podruž. družbe sv. C. in M.

Opomnja: Čč. družabnice morejo uvesti v zbor tudi druge rodoljube, ki se želé vpisati v podružnico. Društvenina se lahko plača istega dne.

Nov notar. C. kr. notarjem s sedežem v Cerknem imenovani Fran Čulík, položil je dne 18 t. m. prisego. Isti gospod je dobil pooblaščenje, da nastopi svoj notarski posel ter sme sestavljati notarske spise v nemškem in slovenskem jeziku.

In bona fide. Ker smo tudi mi nekako grajali, da pri pogrebu pok. kanonika preč. g. Josipa Križmana ni bilo zastopano tukajšnje ces. kr. namestništvo, smatramo se dolžnimi, da priobčimo pajasnilo, katero je sinoči objavila poluslužbena „Triester Ztg.“ v odgovor na naše pripomnje. To pojasnilo slove: „In bona fide.“ „Edinost“ in „Naša Sloga“ sti posebno naglašali, da pri pogrebu kanonika in člana istrskega deželnega šolskega sveta, Josipa Križmana, ni bilo zastopano namestništvo. Stvar je taka-le: Vest, da je umrl kanonik Križman v ponedeljek dne 17. t. m. ob 7. uri zjutraj, bila je objavljena v našem listu („Tr. Ztg.“) dne 17. t. m. Ker pa nista bila objavljena ne dan ne ura pogreba, moralo se je misliti, da bode pogreb, kakor je sploh v navadi, drugi dan po smrti pokojnikov. Toda kanonika Križmana pokopali so že v torek dne 18. t. m. ob 10. uri predp. Pogreb je torej že bil, predno

